II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 10. iuli 1987

om en procedure i henhold til EØF-Traktatens artikel 85 (IV/31.192 — Tipp-Ex) (IV/31.507 — Tipp-Ex) (Standardaftale)

(Kun de franske, engelske, tyske og nederlandske udgaver er autentiske)

(87/406/EØF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 [1], senest ændret ved Akten vedrørende Spaniens og Portugals Tiltrædelse, særlig artikel 3, stk. 1, og artikel 15, stk. 2,

under henvisning til klager fra virksomheden ISA France Sarl, Bar-le-Duc (Frankrig) af 30. marts 1984 og fra virksomheden M. Visser's Industrie & Handelsonderneming — VIHO BV, Eijsden (Nederlandene) af 24. juli 1984 over selskabet Tipp-Ex Vertrieb GmbH & Co KG, Frankfurt (Forbundsrepublikken Tyskland),

under henvisning til den begæring om negativattest og anmeldelse, som Tipp-Ex den 7. marts 1985 indgav i medfør af henholdsvis artikel 2 og 4 i forordning nr. 17 vedrørende en standardforhandleraftale,

under henvisning til Kommissionens beslutning af 10. april 1986 om at indlede en procedure,

efter at have givet de deltagende virksomheder og tredjeparter lejlighed til at udtale sig vedrørende de af Kommissionen fremførte klagepunkter, jf. artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 17, samt Kommissionens forordning nr. 99/63/EØF af 25. juli 1963 om udtalelser i henhold til artikel 19, stk. 1 og 2, i forordning nr. 17 [2],

efter høring af Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål, og

ud fra følgende betragtninger:

I. SAGSFREMSTILLING

(1) Nærværende procedure vedrører aftaler og samordnet praksis mellem Tipp-Ex og dettes eneforhandlere i flere EF-lande, som hindrer parallelimport og -eksport af Tipp-Ex produkter inden for Fællesmarkedet. Proceduren blev indledt på grund af en klage, som ISA France indgav den 30. marts 1984. Den standardforhandleraftale, der blev anmeldt den 7. marts 1985, blev på grund af den nære sammenhæng medtaget i proceduren.

A. Virksomhederne

a) *Tipp-Ex*

(2) Tipp-Ex Vertrieb GmbH & Co KG, Frankfurt, beskæftiger sig hovedsagelig med salg af korrektur-

[1] EFT nr. 13 af 21. 2. 1962, s. 204/62.

[2] EFT nr. 127 af 20. 8. 1963, s. 2268/63.

midler. Virksomheden køber de produkter, der sælges under varemærket »Tipp-Ex«, hos Stadler GmbH & Co KG, Frankfurt. Eftersom begge selskaber har samme indehavere og ledelse, går Kommissionen ud fra, at Tipp-Ex og Stadler er forbundne virksomheder.

Tipp-Ex havde i 1984 en samlet omsætning på (. . .) [1]. Heraf udgjorde den indenlandske omsætning (. . .) og omsætningen i hele Fællesskabet (. . .).

b) *Beiersdorf*

(3) Beiersdorf AG fremstiller en lang række farmaceutiske, kosmetiske og kemiske produkter, herunder produkter under »tesa«-programmet. Den konsoliderede samlede omsætning for Beiersdorf AG og dettes indenlandske datterselskaber udgjorde i 1984 (. . .). Beiersdorf-koncernens omsætning i hele verden androg i 1984 (. . .).

Beiersdorf overtog med virkning fra 4. januar 1982 eneforhandlingen af Tipp-Ex produkter i Frankrig, efter at kontraktforholdet mellem Tipp-Ex og (. . .) var bragt til ophør [2].

(4) BDF tesa SA, Le Plessis Robinson, er et af Beiersdorfs tre datterselskaber i Frankrig. Det sælger blandt andet »tesa«- og Tipp-Ex-produkter i Frankrig.

c) *Eneforhandlere, der er impliceret i denne procedure*

(5) — Burotex SA, Bruxelles, Belgien,

— (. . .) (indtil 31. december 1981),

— Esveha-Rijam (tidligere Rijam Jade), Alphen aan de Rijn, Nederlandene,

— Tipp-Ex (Leslie McLean) Ltd, Camberley, Surrey, Det Forenede Kongerige.

d) *ISA France*

(6) ISA France Sarl., Bar-le-Duc, er et stort import- og eksportfirma inden for kontorartikler. Afsætningsmarkederne er Frankrig, Nederlandene, Forbundsrepublikken Tyskland og Afrika. ISA France havde i 1984 en samlet omsætning på (. . .). Heraf tegnede Tipp-Ex produkter sig for (. . .).

e) *VIHO*

(7) M. Visser's Industrie & Handelsonderneming-VIHO BV, Eijsden (Nederlandene), beskæftiger sig med import- og eksport af kontorartikler, særlig i EF-landene. Årsomsætningen i 1984 udgjorde (. . .); heraf tegnede Tipp-Ex produkter sig for (. . .).

B. Produktet og markedet for korrekturartikler

(8) Denne procedure vedrører artikler, der benyttes til at foretage korrektur i dokumenter, særlig korrekturpapir, korrekturlak og korrekturstrimler.

(9) Kommissionen går ud fra, at firmaet Tipp-Ex står stærkt på markedet for korrekturartikler. Man har dog ikke kunnet påvise nogen dominerende markedsstilling. Tipp-Ex har imidlertid langt det største salg af korrekturpapir og korrekturlak i Fællesskabet. Det gælder imidlertid ikke for korrekturstrimler, som er det hurtigst voksende markedssegment. De stærkeste virksomheder er her de etablerede fabrikanter af skrivemaskiner og farvebånd. Tipp-Ex er blot en af de otte mindre virksomheder, som tilsammen tegner sig for en markedsandel på ca. 30 %.

Med henblik på en vurdering af markedsstillingen er det også af betydning, at Tipp-Ex som en mellemstor virksomhed konkurrerer med store virksomheder, og at der ikke består væsentlige hindringer for adgang til markedet for korrekturartikler.

C. Tipp-Ex's distributionssystem

(10) Tipp-Ex sælger sine produkter i hele Fællesskabet og i mange tredjelande. I Forbundsrepublikken Tyskland sælger virksomheden sine produkter til specialforretninger (engros- og detailhandel), stormagasiner og to såkaldte autoriserede forhandlere.

I de øvrige medlemsstater sælger Tipp-Ex sine produkter gennem ovennævnte eneforhandlere (jf. nr. 3 til 5), som derefter videresælger dem til specialforretninger.

(11) Samarbejdet mellem Tipp-Ex og disse eneforhandlere bygger med to undtagelser på mundtlige aftaler. Tipp-Ex har i overensstemmelse med disse aftaler over for disse forhandlere forpligtet sig til med henblik på videresalg inden for et afgrænset område på Fællesmarkedet at levere visse varer udelukkende til dem. De enkelte forhandlere har på deres side

[1] I den offentliggjorte udgave af denne beslutning er visse tal i overensstemmelse med artikel 21 i forordning nr. 17 udeladt for at beskytte forretningshemmeligheder.

[2] I den til offentliggørelse bestemte tekst til nærværende beslutning er navnet på denne virksomhed, til hvilken beslutningen ikke er stilet, udeladt, og der henvises udelukkende til virksomheden således ». . . . . «.

påtaget sig typiske eneforhandlerforpligtelser over for Tipp-Ex med hensyn til fremme af afsætningen.

(12) Kun med Tipp-Ex (Leslie McLean) og Beiersdorf består der skriftlige forhandleraftaler. Der er tale om en aftale, som blev indgået den 1. oktober 1983, og som trådte i kraft på samme tidspunkt, med Tipp-Ex (Leslie McLean), og en aftale med Beiersdorf, som blev underskrevet i december 1983 med tilbagevirkende kraft fra den 4. januar 1982. Indtil da byggede begge disse virksomheders forhold til Tipp-Ex i lighed med de andre eneforhandleres på en mundtlig aftale. Tipp-Ex indgav den 7. marts 1985, dvs. efter afslutningen af undersøgelsen, i medfør af artikel 2 i forordning nr. 17 en begæring om negativattest for en standardaftale svarende til aftalerne med de autoriserede forhandlere og anmeldte »for alle eventualiteters skyld« denne standardaftale i overensstemmelse med artikel 4 og 5 i nævnte forordning.

(13) Standardaftalen omfatter blandt andet følgende bestemmelser, der er af betydning i denne sammenhæng:

». . . . . .

Artikel 14 — Salg uden for aftaleområdet

1. Den autoriserede forhandler forpligter sig til ikke at sælge aftalevarer til kunder, der er etableret uden for aftaleområdet, med undtagelse af EØF-medlemsstater. Den autoriserede forhandler skal, hvis han modtager henvendelser fra kunder i disse lande, henvise dem til leverandøren. Den autoriserede forhandler forpligter sig desuden til ikke at sælge aftalevarer til kunder, om hvilke han ved, at de vil videresælge dem i områder uden for aftaleområdet.

2. Hvad angår EØF-medlemsstater, som ikke er omfattet af aftaleområdet, forpligter den autoriserede forhandler sig til at afstå fra aktiv salgsvirksomhed. Dette betyder, at han i disse lande ikke må hverve kunder, oprette afdelinger eller varelagre eller reklamere for aftalevarerne.

. . . . . «

(14) ». . . . . .

Artikel 20 — Områdebeskyttelse

1. Leverandøren må ikke levere aftalevarer til uafhængige forhandlere, om hvilke han ved, at de agter at videresælge varerne inden for aftaleområdet. Han skal med den fornødne omhu undersøge, om der består risiko for, at en uafhængig forhandler videresælger varerne på aftaleområdet.

2. Leverandøren forpligter sig til at pålægge andre forhandlere, med hvem han har indgået forhandleraftaler, de samme forpligtelser, som den autoriserede forhandler påtager sig i henhold til denne aftales kapitel II, artikel 14.

. . . . . «

D. Tipp-Ex's foranstaltninger til hindring af parallelimport og -eksport

(15) Kommissionen har fastslået, at Tipp-Ex i det mindste fra 1979 til 1982 har truffet aktive foranstaltninger for at hindre parallelimport og -eksport inden for Fællesskabet. Virksomheden har desuden udøvet pression mod eneforhandlerne for at få disse til at medvirke herved.

Også de mundtlige aftaler mellem Tipp-Ex og (. . .), Burotex, Esveha-Rijam og Tipp-Ex (Leslie McLean) havde til formål at hindre parallelimport og -eksport. Dette fremgår af den adfærd, parterne kan fastslås at have udvist.

a) *Tipp-Ex's adfærd over for ISA France*

(16) I begyndelsen af 1979 købte ISA France for første og eneste gang varer direkte fra Tipp-Ex. Da disse varer ikke som aftalt blev solgt i et tredjeland, men i sidste ende dukkede op på det tyske marked, stillede Tipp-Ex som betingelse for yderligere leveringer til ISA France, at denne virksomhed nøjagtigt skulle oplyse varernes bestemmelsessted og modtager.

(17) Den 11. april 1979 sendte Tipp-Ex en telex til ISA France, hvori det anklagede ISA France for at sælge Tipp-Ex produkter i Forbundsrepublikken Tyskland og endog oplyse sine kunder om, hvor og til hvilken pris det havde indkøbt dem, og nævnte at dette naturligvis ville betyde en afslutning på deres forretningsforhold.

(18) Samme år købte ISA France flere gange Tipp-Ex produkter hos (. . .) og solgte dem i Forbundsrepublikken Tyskland. Da Tipp-Ex fik kendskab hertil, henvendte det sig i flere telex'er ikke blot til (. . .), men også til Burotex, Esveha-Rijam og Tipp-Ex (Leslie McLean) for at få eneforhandlerne til at følge Tipp-Ex's forretningspolitik, som gik ud på ikke at levere til parallelimportører for derved at opnå fuld beskyttelse af det tildelte aftaleområde. Denne konklusion har Kommissionen draget ud fra de omstændigheder, der beskrives under nr. 19 til 24.

(19) Den 29. august 1979 beklagede Tipp-Ex sig i telex'er til sine eneforhandlere i Belgien, Frankrig,

Det Forenede Kongerige og Nederlandene over, at tyske kunder genindførte varer til priser, der lå langt under det lokale prisniveau, og firmaet understregede, at dette ville få umiddelbare konsekvenser for de pågældende forhandlere. Desuden nævnte Tipp-Ex i sit telex, at firmaet ikke ville levere til eksportører i Forbundsrepublikken Tyskland, som ikke på grundlag af fragtpapirerne kunne bevise, at varerne faktisk var ekspederet til det pågældende tredjeland, og at Tipp-Ex på grund af parallelimporten havde besluttet at forsyne hver sending med en særlig kode for hvert land.

(20) Den 31. august 1979 anmodede Tipp-Ex (...) om at finde ud af, hvem der leverede Tipp Ex produkter til ISA France. Telex-meddelelsen slutter med sætningen: »We hope that you are able to help us to cut out the parallel market«.

(21) Den 5. oktober 1979 meddelte Tipp-Ex sine eneforhandlere, at (...) havde leveret Tipp-Ex produkter til ISA France, og at dette selskab, der var kendt for sin prisunderbydningspraksis, havde solgt produkterne videre til en tysk forhandler. I telexet rejste Tipp-Ex det spørgsmål, om det kunne betale sig for en eneforhandler at sætte sin forhandlingsret på spil for sådanne leveringer, og nævnte, at det i så fald kunne forventes at få konsekvenser.

(22) I et telex, der blev sendt til (...), bebudede Tipp-Ex, at firmaet ville standse leverancerne til (...). Den 12. oktober 1979 trak Tipp-Ex foreløbig denne meddelelse tilbage igen, men fratog (...) den naturalierabat, virksomheden hidtil havde nydt godt af, og som svarede til 10 % af salgsprisen. (...) reagerede på Tipp-Ex's foranstaltninger med at forhøje sine pristilbud til ISA France med 10 til 20 %.

(23) Dette førte til meningsudvekslinger mellem (...) og ISA France, fordi ISA France opfattede prisforhøjelsen som en samordnet foranstaltning truffet af (...) og Tipp-Ex i fællesskab, der havde til formål at forhindre ISA France i at fortsætte sin parallelimport. I tiden derefter fulgte en længere afbrydelse af ISA France's køb hos (...), som ifølge de oplysninger, Kommissionen råder over, strakte sig over hele 1980. I løbet af 1980 kunne ISA France få leveret Tipp-Ex produkter fra en tysk grossist, som dog af frygt for sanktioner fra Tipp-Ex's side leverede disse varer i det skjulte.

(24) Først i begyndelsen af 1981 blev der på ny indledt konkrete forhandlinger mellem (...) og ISA France. (...) nægtede imidlertid selv at levere direkte til ISA France, men erklærede dog, at firmaet ikke ville rejse indvendinger mod, at ISA France købte større mængder Tipp-Ex produkter hos en af (...) kunder. Forhandlingerne førte imidlertid ikke til noget resultat, da ISA France fandt de tilbudte priser for høje.

(25) Den 20. november 1981 fratog Tipp-Ex endelig med virkning fra 31. december 1981 (...) eneforhandlingsretten for Frankrig og overdrog med virkning fra 4. januar 1982 denne ret til Beiersdorf. Ifølge ISA France var en af de væsentligste grunde hertil, at ISA France havde fået leveret via (...). Heroverfor har Tipp-Ex anført, at opsigelsen af aftalen skyldtes, at (...) ikke fuldt ud havde opfyldt de afsætningsforpligtelser, firmaet, havde påtaget sig, og specielt at dets omsætning i den franske en gros-handel var alt for lav. At mangelfuld opfyldelse af (...) afsætningsforpligtelser i det mindste er en af opsigelsesgrundene, fremgår desuden af procesdokumenterne fra en civil retssag, Tipp-Ex i 1982 anlagde mod (...).

(26) Kommissionen har af (...) adfærd, som beskrevet ovenfor, draget den konklusion, at firmaet under stærkt pres fra Tipp-Ex i oktober 1979 i det mindste delvis tilsluttede sig de foranstaltninger, Tipp-Ex ønskede iværksat over for ISA France.

(...) foretog i oktober 1979 en kraftig forhøjelse af de priser, firmaet tilbød ISA France, og afbrød flere gange — specielt i 1980 — leverancerne til ISA France. Den omstændighed, at (...) i begyndelsen af 1981 erklærede sig rede til at acceptere, at ISA France købte større mængder Tipp-Ex produkter hos andre forhandlere, viser desuden, at (...) også derefter overholdt Tipp-Ex's krav om ikke selv at levere til virksomheder, der var kendt for at foretage parallelimport. Køb fra andre forhandlere kan nemlig ikke sidestilles med køb direkte hos en eneforhandler, fordi der derved opstår et yderligere led i omsætningen. I sidste instans kan Tipp-Ex's opsigelse af aftalen ved årets udgang heller ikke udelukke den antagelse, at (...) til tider — navnlig fra oktober 1979 til begyndelsen af 1981 — støttede Tipp-Ex's bestræbelser på at afskærme markedet.

(27) Fra 1982 til februar 1984 købte ISA France Tipp-Ex produkter hos BDF tesa. ISA France hævder, at BDF tesa gjorde sig skyldig i prismæssig forskelsbehandling over for firmaet, og at det siden den 2. marts 1984 ikke længere havde kunnet få leveret Tipp-Ex produkter fra BDF tesa.

(28) Det fremgår imidlertid af undersøgelserne, at BDF tesa ikke havde afbrudt sine forretningsforbindelser med ISA France, men kun ved skrivelse af 2. marts 1984 midlertidigt havde suspenderet dem. Dette skete, efter at ISA France havde truet med intervention fra »en europæisk instans'« side, fordi BDF tesa ikke havde underrettet firmaet om et særligt favorabelt reklametilbud. BDF tesa gav dog efter senere henvendelse fra ISA France, særlig i april og i juni 1984, firmaet en række tilbud på vilkår, som BDF tesa kun tilbød sine mest effektive engrosforhandlere. ISA France gjorde imidlertid ikke brug af disse tilbud.

(29) Det har heller ikke kunnet fastslås, at BDF tesa har gjort sig skyldig i prismæssig diskrimination af ISA France i forhold til andre engrosforhandlere. Da BDF tesa den 4. januar 1982 overtog distributionen af Tipp-Ex-produkter, kom firmaet i et stærkt afhængighedsforhold til ISA France. Derfor fik ISA France som tidligere af (. . .) også af BDF tesa tilbudt særdeles favorable priser (herunder en driftsrabat på 25 % for specialgrossister, selv om ISA France ikke ydede den sædvanlige grossistservice), hvilket gav ISA France en særstilling i forholdet til lignende engrosforhandlere. Desuden aftog ISA France kun tre af de i alt 65 artikler i Tipp-Ex programmet, og det var netop de tre produkter, der var de letteste at afsætte.

(30) På grund af disse begivenheder i de første måneder af 1982 fandt Beiersdorf det ønskværdigt på mellemlang sigt at reducere den konkurrencemæssige fordel, som ISA France havde over for de øvrige engrosforhandlere, dvs. at tilpasse særvilkårerne for ISA France til de vilkår, der sædvanligvis indrømmes specialgrossister. Efter at BDF tesa havde reduceret sin ensidige afhængighed i salgshenseende af ISA France gennem en udvidelse af distributionsgrundlaget, blev vilkårene for ISA France ved udgangen af 1982 og begyndelsen af 1983 tilpasset vilkårene for de øvrige grossister.

(31) Kommissionens undersøgelse viste imidlertid på den anden side, at de af BDF tesa trufne forholdsregler — i det mindste i andet halvår af 1982 — også havde til formål at forhindre genimport fra ISA France i Forbundsrepublikken Tyskland.

(32) Dette fremgår af følgende dokumenter fra Beiersdorf:

Ved telex af 13. maj 1982 meddelte Beiersdorf BDF tesa følgende: »Da Deres leverancer til ISA nu kan bringe samarbejdet og kontakterne med Tipp-Ex i fare, må der omgående findes en løsning. Af retlige grunde er det ikke muligt at standse leverancerne, men man må i det mindste ophøre med at indrømme særpriser (. . .)«.

I en skrivelse af 15. juni 1982 til BDF tesa fastslog Beiersdorf, at datterselskabet endnu ikke havde ændret sine priser og krævede en omgående prisforhøjelse, eftersom samarbejdet med Tipp-Ex ville blive bragt i alvorlig fare, hvis ISA France fortsat var i stand til at eksportere på grund af BDF tesa's prispraksis.

Den 2. august 1982 gav Beiersdorf endelig sit datterselskab strenge ordrer til ikke længere at levere til ISA France på særvilkår, da denne kunde ikke havde overholdt sit tilsagn om ikke at eksportere Tipp-Ex produkter. Der måtte kun indrømmes særvilkår til de storkunder, som gav sikkerhed for, at de ikke ville eksportere.

(33) Af ovennævnte dokumenter må man for det første drage den slutning, at Tipp-Ex flere gange har beklaget sig til Beiersdorf med det formål at hindre parallelimport via ISA France. For det andet er det klart, at Beiersdorf konkret har været rede til at støtte Tipp-Ex i dette forehavende. En sådan forståelse kan også udledes af den omstændighed, at Beiersdorf sendte indehaveren af Tipp-Ex en kopi af ovennævnte skrivelse af 2. august 1982.

(34) I januar 1984 anmodede ISA France den belgiske eneforhandler Burotex om et tilbud på bestemte Tipp-Ex artikler. ISA France rettede en lignende anmodning til den britiske eneforhandler Tipp-Ex (Leslie McLean). Burotex henviste ISA France til BDF tesa. Det britiske selskab svarede derimod ikke.

Kommissionen har ikke kunnet fastslå, om Tipp-Ex på dette tidspunkt havde rettet henvendelse til eneforhandlerne om at reagere på denne måde.

(35) I maj 1984 rettede ISA France henvendelse til Tipp-Ex for at få et tilbud på en større mængde Tipp-Ex artikler »ab fabrik Frankfurt«. Tipp-Ex afslog at give et sådant tilbud under henvisning til sin eneforhandlingsaftale med Beiersdorf.

b) *Tipp-Ex's adfærd over for VIHO*

(36) VIHO tilsluttede sig den 24. juli 1984 ISA France's klage og erklærede, at det også havde haft vanskeligheder med at få leveret Tipp-Ex produkter, og at det var afskåret fra alle forsyningskilder uden for Nederlandene.

(37) Denne erklæring er i modstrid med klagerens svar på Kommissionens anmodning om oplysninger af 11. december 1984, hvori VIHO indrømmer, at det siden 1982 har købt Tipp-Ex varer hos et datterselskab af Tipp-Ex's nederlandske eneforhandler, Esveha-Rijam, samt hos nederlandske, belgiske, tyske, franske og britiske forhandlere, som ikke er eneforhandlere for Tipp-Ex.

(38) I løbet af 1984 indstillede Esveha-Rijam imidlertid leverancerne til VIHO. Kommissionen har dog ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunnet fastslå, om Tipp-Ex og Esveha-Rijam på dette tidspunkt havde aftalt en fælles holdning.

(39) I maj 1984 anmodede VIHO Tipp-Ex om et tilbud på et stort vareparti til levering ab fabrik. Tipp-Ex

henviste først VIHO til den nederlandske eneforhandler. I den efterfølgende brevveksling erklærede VIHO, at fabrikanten i henhold til Kommissionens forordning (EØF) nr. 1983/83 [1] sammenholdt med Kommissionens pressemeddelelse af 12. januar 1984 vedrørende sagen »La Maison des Bibliothèques« havde pligt til at levere. I november 1984 afgav Tipp-Ex omsider et tilbud, hvori Tipp-Ex meddelte VIHO de priser, hvortil Tipp-Ex leverede til aftagere, med hvem, der ikke var indgået en forhandlingsaftale. VIHO gjorde ikke brug af dette tilbud, fordi det fandt priserne for høje.

(40) I tiden mellem maj og oktober 1984 fik VIHO afslag på flere henvendelser til Tipp-Ex's eneforhandlere om leveringer. Burotex henviste VIHO til den nederlandske eneforhandler. Tipp-Ex (Leslie McLean) svarede ikke, og BDF tesa meddelte, at firmaet kun repræsenterede Tipp-Ex i Frankrig og ikke eksporterede.

Kommissionen har med hensyn til disse eneforhandleres adfærd ikke fundet noget tilstrækkeligt bevis på, at Tipp-Ex i forbindelse med VIHO's henvendelser har interveneret overfor eneforhandlerne for at få dem til at afstå fra at give et tilbud.

E. De berørte virksomheders vigtigste argumenter

a) *Tipp-Ex*

(41) Tipp-Ex har erklæret, at det indtil 1982 ikke havde noget kendskab til traktatens artikel 85, forordning nr. 67/67/EØF [2] og de af Kommissionen og Domstolen offentliggjorte beslutninger og afgørelser. Dets kendskab til retlige forhold begrænsede sig til, at det anså sig for civilretligt forpligtet til at beskytte alle eneforhandlernes rettigheder.

(42) I 1982 anmodede Tipp-Ex i forbindelse med indledningen af samarbejdet med Beiersdorf en advokat om at udforme en standardaftale, som kunne skabe et »retligt uangribeligt grundlag« for firmaets forbindelser med sine eneforhandlere. Først efter advokatens redegørelser og den pågældende korrespondance med Beiersdorf blev Tipp-Ex for første gang klar over de kartelretlige problemer.

(43) Tipp-Ex havde indtil offentliggørelsen af Kommissionens meddelelse vedrørende forordning (EØF) nr. 1983/83 og nr. 1984/83 af 22. juni 1983 om anvendelse af traktatens artikel 85, stk. 3, på kategorier af henholdsvis eneforhandlingsaftaler og eksklusive købsaftaler [3] ment, at den pågældende standardaftale var omfattet af den i 1982 endnu gældende forordning nr. 67/67/EØF. Da virksomheden alligevel, efter at have fået kendskab til denne meddelelse, kom i tvivl, besluttede det at forelægge Kommissionen forhandleraftalen, men udskød dette i betragtning af Kommissionens forestående undersøgelser.

(44) Desuden har Tipp-Ex anført, at det ikke havde gjort sig skyldig i nogen forseelse, da det havde forladt sig på udtalelserne fra en advokat, som havde anvendt megen tid og krævet høje salærer for at undersøge de pågældende retlige spørgsmål. Tipp-Ex var overbevist om i enhver henseende at have handlet legitimt og blot beskyttet sine rimelige interesser. Advokaten havde desuden under udformningen af eneforhandlingsaftalen og under aftaleforhandlingerne med BDF tesa forsikret, at den påklagede artikel 14 og 20 i standardaftalen var uangribelig.

b) *Beiersdorf*

(45) Beiersdorf har anført, at der med hensyn til den foreliggende udformning af forhandleraftalen, der kun i artikel 14, stk. 1, første punktum, men ikke i tredje punktum, og i artikel 20 indeholder en udtrykkelig begrænsning med hensyn til levering i EF-lande, er tale om en formuleringsfejl, som man først blev opmærksom på under denne procedure. Virksomheden har bevist, at dens juridiske afdeling havde foretaget enslydende tilføjelser i artikel 14, stk. 1, tredje punktum, samt i artikel 20, stk. 1, i de af Tipp-Ex forelagte udkast til aftale af 5. november 1982 og 8. februar 1983. I det endelige aftaleudkast, som Tipp-Ex siden fremsendte til Beiersdorf den 20. juli 1983, var de af Beiersdorf foreslåede tilføjelser til artikel 14 og 20 ikke medtaget. Dette havde dog ingen af Beiersdorfs medarbejdere bemærket. Denne forklaring, som Beiersdorf gav i sit svar på klagepunkterne af 2. juni 1986 og under høringen den 18. september 1986, finder Kommissionen ikke overbevisende. Som det fremgår af referatet af denne høring, vidste de personer der repræsenterede Beiersdorf ved undertegnelsen af den endelige aftale, hvilken tekst de underskrev, og hvilket indhold denne havde.

[1] EFT nr. L 173 af 30. 6. 1983, s. 1.
[2] EFT nr. L 57 af 25. 3. 1967, s. 849/67.
[3] EFT nr. C 101 af 13. 4. 1984, s. 2.

(46) Beiersdorf fremlagde endelig under høringen den 18. september 1986 den i mellemtiden indgåede tillægsaftale til forhandleraftalen, hvori de påklagede bestemmelser i artikel 14 og 20 er ændret. Tipp-Ex meddelte den 11. september 1986, at det agtede at indgive en ny begæring om negativattest.

c) *De andre berørte virksomheder*

(47) Burotex, Esveha-Rijam og Tipp-Ex (Leslie McLean) har i al væsentlighed anført, at de, i det omfang de ikke reagerede på leveringshenvendelser fra ISA France og VIHO, har henvist disse firmaer til Tipp-Ex, og at de desuden over for Tipp-Ex ikke havde påtaget sig nogen forpligtelser med hensyn til disse kunder, samt at de i fremtiden strengt ville overholde EF's konkurrenceregler.

II. RETLIG VURDERING

A. Artikel 85, stk. 1

Aftalerne

(48) Tipp-Ex og dets eneforhandlere og forhandlere i Fællesskabet (...), Beiersdorf, Burotex, Esveha-Rijam, Tipp-Ex (Leslie McLean) er virksomheder i den i artikel 85 anvendte betydning. De aftaler, der til dels mundtligt, til dels skriftligt er indgået mellem Tipp-Ex og disse forhandlere, herunder forhandleraftalerne, er aftaler efter artikel 85. De skriftlige aftaler, der blev indgået, indeholdt de ovenfor refererede bestemmelser i artikel 14 og 20. De virksomheder, der undertegnede aftalerne, kendte deres indhold og tilsigtede at afgive en viljeserklæring med dette indhold. De foranstaltninger, som Tipp-Ex siden senest 1979 som led i og på grundlag af sine aftalemæssige forbindelser, med forhandlerne har truffet for at hindre parallelimport i Fællesskabet, indgår i disse aftaler.

(49) Som Domstolen har udtalt i flere domme (se i særdeleshed dom af 25. oktober 1983 i sag 107/82, AEG-Telefunken, [1]) og dom af 17. september 1985 i sag 25 og 26/84, Fordwerke [2]), er en virksomheds adfærd ikke at betragte som en ensidig handling fra virksomhedens side, der ikke er omfattet af forbudet i EØF-Traktatens artikel 85, stk. 1, når den indgår i de kontraktmæssige forbindelser, som en producent opretholder med sine forhandlere. Mellem Tipp-Ex og firmaets autoriserede forhandlere er der blevet indgået en aftale. Samtlige autoriserede forhandlere har tilsluttet sig Tipp-Ex's holdning, med hensyn til gensidig områdesbeskyttelse, hvorved denne holdning er blevet til en bestanddel af aftalen. I denne forbindelse er det uden betydning, om denne forretningspolitik stemmer overens med forhandlerens egne interesser eller ej.

(50) Den adfærd, Tipp-Ex og forhandlerne har udvist, udgør i hvert fald en samordnet praksis efter artikel 85, stk. 1.

Begrænsing af konkurrencen

(51) Aftalerne og den samordnede praksis begrænser konkurrencen, da formålet hermed er at hindre aftagerne i at afslutte eksportforretninger. For de skriftlige aftalers vedkommende fremgår dette allerede af ordlyden af artikel 14 og 20 i forhandleraftalerne, og for de mundtlige aftalers vedkommende af den måde, hvorpå aftalerne blev håndhævet senest siden 1979.

(52) Tipp-Ex har som betingelse for levering til sine forhandlere i Forbundsrepublikken Tyskland samt til eneforhandlerne i Frankrig, Belgien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige krævet, at de ikke leverer til kunder, om hvilke det vides eller omstændighederne taget i betragtning må formodes, at de videresælger vareren i andre EF-lande. Tipp-Ex har ved flere lejligheder og på forskellige tidspunkter vist, at det i sin forretningspolitik søger at sikre eneforhandlere en absolut områdebeskyttelse. Desuden har Tipp-Ex lagt kraftigt pres på forskellige forhandlere, særlig (...), samt truet med sanktioner og også iværksat sanktioner for at få disse virksomheder til at afstå fra at levere til klageren, ISA France, som var kendt for at foretage parallelimport. (...) bøjede sig i det mindste delvis herfor. Tipp-Ex har endvidere lagt indirekte pres på de øvrige eneforhandlere ved at oplyse dem herom. Disse måtte fortolke Tipp-Ex's meddelelser vedrørende sagen (...) ISA France som en alvorlig advarsel mod at sælge til forhandlere, som foretog parallelimport eller -eksport. At kontraktforholdet mellem Tipp-Ex og eneforhandlerne Burotex, Esveha-Rijam og Tipp-Ex (Leslie McLean) fortsatte, viser, at disse virksomheder var rede til at bøje sig for Tipp-Ex's ønsker.

(53) Også Beiersdorf har siden overtagelsen af eneforhandlingen i Frankrig den 4. januar 1982 i det mindste i en vis tid støttet Tipp-Ex's foranstaltninger med henblik på markedsafskærmning. Det gælder i særdeleshed for anden halvdel af 1982.

(54) Kommissionen er ikke i tvivl om, at der også lå salgspolitiske overvejelser til grund for ophævelsen

[1]) Sml. 1983, s. 3151.
[2]) Endnu ikke offentliggjort.

af særbetingelserne for ISA France. Beiersdorf bestræbte sig på at tilpasse de særdeles fordelagtige vilkår for ISA France til de vilkår, der gjaldt for lignende grossister, for ikke at stille disse forhandlere ringere og for at skabe et bredere grundlag for salget i Frankrig. ISA France havde ikke og har ikke på grundlag af fællesskabsretten noget krav på en bedre behandling i kraft af sine internationale handelsaktiviteter end andre forhandlere med lignende salgspræstationer.

(55) Denne ændring skulle efter Beiersdorfs forestillinger dog ske gradvist, da ISA France i begyndelsen af 1982 var en vigtig aftager af Tipp-Ex produkter inden for Frankrig. Beiersdorf var derfor rede til indtil videre fortsat at levere på de hidtidige særlig gunstige vilkår, men mod et tilsagn om, at ISA France ikke ville eksportere til Forbundsrepublikken Tyskland og andre eneforhandleres aftaleområder. Først da det viste sig, at ISA France åbenbart ikke overholdt dette tilsagn, krævede Beiersdorf af sit franske datterselskab, at de omgående og fuldstændigt ophævede særbetingelserne (se nr. 32).

(56) Beiersdorf oplyste under høringen, at der udelukkende havde ligget salgspolitiske overvejelser til grund for ophævelsen af særbetingelserne. Kommissionen kan ikke acceptere dette. På grund af forskellige interventioner fra virksomhedens indehaver, var Beiersdorf bekendt med Tipp-Ex's store interesse i at bringe ISA France's »markedsforstyrrende indflydelse« til ophør. Da Beiersdorf var stærkt opsat på at opretholde et godt forhold til sin nye aftalepartner, bestod der en forståelse mellem parterne om, at ISA France ikke længere skulle have mulighed for at eksportere til andre EF-lande. At der bestod en sådan forståelse, fremgår deraf, at Beiersdorf sendte Tipp-Ex's indehaver en kopi af de interne instrukser til BDF tesa (se nr. 33).

(57) Den omstændighed, at ophævelsen af særbetingelserne beroede på en salgspolitik, der var åbenbart fornuftig på lidt længere sigt, udelukker ikke, at de fra maj 1982 til begyndelsen af 1983 trufne foranstaltninger også indgik som led i en aftale eller en samordnet praksis mellem Beiersdorf og Tipp-Ex. Der er for så vidt ikke tale om et rent subjektivt og subsidiært formål med de trufne salgsforanstaltninger, men om et konkurrencerelevant formål, med hensyn til hvilket, der bestod en forståelse mellem parterne, og som er af selvstændig betydning ved siden af de salgspolitiske overvejelser.

(58) Som et yderligere middel til at sikre en absolut områdebeskyttelse krævede Tipp-Ex detaljerede beviser vedrørende de leverede varers endelige modtager og foranledigede en kontrol efter stedfunden levering. Dette gav Tipp-Ex klart udtryk for overfor sine eneforhandlere (se nr. 19).

(59) Kommissionens konklusioner med hensyn til de faktiske begrænsninger giver anledning til at fastslå, at aftalerne og den samordnede praksis ikke blot havde til formål at begrænse konkurrencen på Fællesmarkedet mærkbart, men faktisk førte til en sådan begrænsning.

Forhandleraftalerne i særdeleshed

(60) Ifølge artikel 20, stk. 1, i de forhandleraftaler, der blev indgået med Beiersdorf og Tipp-Ex (Leslie McLean), forpligter Tipp-Ex sig til ikke at levere de af aftalen omfattede produkter til uafhængige forhandlere, om hvem det vides eller ud fra omstændighederne må antages, at de vil videresælge varerne på en eneforhandlers aftaleområde. Dette er i realiteten ensbetydende med, at Tipp-Ex forpligter sig til at forbyde uafhængige forhandlere at eksportere de produkter, der leveres til dem. Ifølge denne artikels stk. 2 forpligter Tipp-Ex sig til at pålægge alle sine eneforhandlere de forpligtelser, der er fastsat i standardaftalens artikel 14.

(61) Ifølge artikel 14 er eneforhandlerne forpligtet til »ikke at sælge aftaleproduktet til kunder, der er etableret uden for aftaleområdet, med undtagelse af EØF-medlemsstaterne« (stk. 1). Hvad angår medlemsstater, som ikke er omfattet af aftaleområdet, forpligter begge selskaber sig til ikke at føre en aktiv salgspolitik i disse lande (stk. 2). Endvidere hedder det i stk. 1, tredje punktum: »Den autoriserede forhandler forpligter sig desuden til ikke at sælge aftalevarer til kunder, om hvilke han ved, at de vil videresælge dem i områder uden for aftaleområdet«. Denne supplerende forpligtelse er ifølge artikel 14, stk. 1's ånd og bogstav helt klart møntet på såvel tredjelande som medlemsstater. Også denne forpligtelse er i realiteten ensbetydende med, at eneforhandlerne har pligt til at forbyde sine kunder at eksportere de varer, de får udleveret.

(62) Formålet med bestemmelserne i artikel 20 og 14 i standardaftalen er klart at sikre en absolut områdebeskyttelse på den ene side for Tipp-Ex i Forbundsrepublikken Tyskland og på den anden side for eneforhandlerne i deres respektive aftaleområder. Formålet er at afskære forhandlere, såsom klagerne, om hvem det vides, at de agter at videresælge i andre aftaleområder, fra at få leveret aftaleprodukterne. Endelig sigter denne bestemmelse mod at hindre parallelimportører i at få dækket deres behov direkte

hos eneforhandlere i andre aftaleområder eller hos videreforhandlere i Forbundsrepublikken Tyskland.

Påvirkning af samhandelen mellem medlemsstater

(63) Aftalerne og den samordnede praksis mellem Tipp-Ex og dets eneforhandlere i Fællesskabet, samt de i 1983 indgåede forhandleraftaler kunne og kan stadig mærkbart påvirke samhandelen mellem medlemsstater gennem en begrænsning af parallelimport og -eksport.

(64) Artikel 85, stk. 1, finder således anvendelse såvel på aftalerne og den samordnede praksis mellem Tipp-Ex og dets eneforhandlere i den form, som de har haft senest siden 1979, som på forhandleraftalerne fra 1983.

B. Forordning nr. 67/67/EØF

(65) I medfør af artikel 1, stk. 1 i forordning nr. 67/67/EØF kan eneforhandlingsaftaler generelt fritages fra forbudet i artikel 85, stk. 1, når de opfylder de i nævnte forordning fastsatte betingelser. Forordning nr. 67/67/EØF udløb pr. 1. juli 1983, men ifølge artikel 7 i forordning (EØF) nr. 1983/83 finder de deri fastsatte bestemmelser dog fortsat anvendelse indtil den 31. december 1986 på aftaler, der er indgået før den 1. januar 1984.

(66) Eneforhandlingsaftalerne i den form, de senest siden 1979 er blevet anvendt, kan ikke fritages i henhold til forordning nr. 67/67/EØF, eftersom de pålægger aftaleparterne konkurrencebegrænsende forpligtelser, der går ud over de i nævnte forordnings artikel 1, stk. 1, og artikel 2, stk. 1, tilladte begrænsninger.

Desuden kan aftalerne indskrænke formidlernes eller forbrugernes muligheder for at skaffe sig Tipp-Ex produkter hos andre forhandlere inden for Fællesmarkedet, hvilket ifølge forordningens artikel 3, litra b), betyder, at forordningens bestemmelser ikke kan bringes i anvendelse.

(67) Heller ikke forhandleraftalerne fra 1983 opfylder betingelserne i forordning nr. 67/67/EØF. Bestemmelserne i artikel 20, stk. 1 og 2, og artikel 14, stk. 1, tredje punktum, har til formål at sikre aftaleparterne en omfattende områdebeskyttelse, som ikke har hjemmel i forordning nr. 67/67/EØF. Ifølge forordningens artikel 1, stk. 1, litra a), indrømmes der ganske vist fritagelse, for så vidt angår fabrikantens forpligtelse til udelukkende at levere til eneforhandlerne på disses aftaleområde. Der gælder derimod ingen fritagelse for en i forhanleraftalen fastsat forpligtelse til beskyttelse af eneforhandleren og fabrikanten mod indirekte konkurrence fra handelsvirksomheder, der foretager parallelimport.

(68) På den anden side kan det af det ovenfor anførte — i modsætning til, hvad klagerne mener — ikke udledes, at fabrikanten har en generel forpligtelse til at levere. Den omstændighed, at en fabrikant af egne forretningsmæssige årsager afstår fra at levere ab fabrik til en forhandler, der er etableret på en eneforhandlers aftaleområde, kan i hvert fald ikke anfægtes, såfremt forhandleren har adgang til andre forsyningskilder inden for Fællesmarkedet (jf. også artikel 3, litra b), i forordning nr. 67/67/EØF).

C. Artikel 85, stk. 3

(69) Tipp-Ex indgav først den 7. marts 1985, dvs. efter afslutningen af Kommissionens undersøgelser, begæring om negativattest i medfør af artikel 2 i forordning nr. 17 og anmeldte samtidig, for alle eventualiteters skyld, standardforhandleraftalen i henhold til samme forordnings artikel 4. Ifølge forordningens artikel 6 kan en eventuel beslutning om fritagelse ikke gælde for tiden forud for anmeldelsen.

(70) Den standardaftale, der blev anmeldt den 7. marts 1985, opfylder desuden heller ikke betingelserne for fritagelse i henhold til artikel 85, stk. 3. Det kan specielt ikke fastslås, at begrænsningen af konkurrencemulighederne for handelsvirksomheder, der foretager parallelimport eller -eksport (se nr. 60 til 62), er nødvendig for at opnå den tilstræbte forbedring af fordelingen af varerne.

D. Artikel 3 i forordning nr. 17

(71) Ifølge artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17 kan Kommissionen, hvis den konstaterer, at der foreligger en overtrædelse af bestemmelserne i artikel 85, ved beslutning pålægge de deltagende virksomheder at bringe de konstaterede overtrædelser til ophør.

(72) Det forekommer nødvendigt at pålægge Tipp-Ex og dets eneforhandlere i Frankrig, Belgien, Det Forenede Kongerige og Nederlandene at bringe de konstaterede overtrædelser til ophør og endvidere afgive tilsagn om at undlade at træffe foranstaltninger med samme formål eller virkning. Påbuddet om

at bringe overtrædelserne til ophør omfatter ikke aftalerne og den samordnede praksis mellem Tipp-Ex og (. . .), der blev bragt til ophør ved (. . .) udtræden den 31. december 1981. Denne beslutning er derfor ikke rettet til (. . .).

E. **Artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17**

(73) I overensstemmelse med artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, kan Kommissionen ved beslutning pålægge virksomheder bøder på mindst tusind og højst en million ECU, idet sidstnævnte beløb dog kan forhøjes til 10 % af omsætningen i det sidste regnskabsår i hver af de deltagende virksomheder, såfremt de forsætligt eller uagtsomt overtræder bestemmelser i traktatens artikel 85, stk. 1. Ved fastsættelsen af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og dens varighed.

(74) Kommissionen er af den opfattelse, at det i det foreliggende tilfælde er berettiget at pålægge Tipp-Ex en bøde. Overtrædelsen af artikel 85, stk. 1, er sket forsætligt. Tipp-Ex vidste nemlig, at aftalerne og den samordnede praksis havde til formål at hindre parallelimport eller -eksport samt at sikre en absolut områdebeskyttelse. Der forelå derfor ingen fejltagelse fra Tipp-Ex's side med hensyn til de objektive forudsætninger for anvendelsen af forbudsbestemmelsen. Dette må så meget desto mere lægges til grund, eftersom Kommissionen og Domstolen vedvarende har fastlået, at sådanne aftaler er ulovlige.

(75) Hvad angår størrelsen af den bøde, der pålægges Tipp-Ex, har Kommissionen i særdeleshed taget hensyn til følgende elementer:

a) De handlinger, der er genstand for denne beslutning, udgør en alvorlig overtrædelse af EØF-Traktatens konkurrenceregler, idet de i væsentligt omfang hæmmer integrationen af markederne i Fællesskabet.

b) Den konstaterede overtrædelse, i form af aktive foranstaltninger til markedsafskærmning, varede mindst fra 1979 til 1982.

c) Tipp-Ex er en mellemstor virksomhed, der med store anstrengelser og en betydelig finansiel indsats, har bestræbt sig på at få adgang til de europæiske markeder.

d) Tipp-Ex forsøgte allerede i 1982 at etablere sine forbindelser med eneforhandlerne på et uangribeligt retligt grundlag, idet den gav en juridisk rådgiver i opdrag at udarbejde en forhandleraftale, der for første gang blev indgået ved udgangen af 1983.

På den anden side har Tipp-Ex imidlertid ikke taget hensyn til de af Beiersdorf gentagne gange foretagne ændringer i aftaleudkastet vedrørende de supplerende begrænsninger i artikel 14, stk. 1, tredje punktum, og artikel 20, stk. 1, med hensyn til EF-medlemsstaterne.

e) Allerede under undersøgelsen erklærede Tipp-Ex sig rede til at bringe enhver praksis, der måtte være uforenelig med EØF-Traktatens konkurrenceregeler, til ophør, og i givet fald at ændre de pågældende bestemmelser i sine forhandleraftaler.

(76) Der bør endvidere pålægges Beiersdorf en bøde. Dette selskab deltog i det mindste i andet halvår af 1982 aktivt i Tipp-Ex's markedsafskærmningsforanstaltninger. De ansvarlige personer var tydeligvis klar over, at de trufne foranstaltninger ikke var forenelige med artikel 85, samt at de i hvert fald også havde til formål at hindre parallelimport og -eksport via ISA France. Dette modbevises ikke af den omstændighed, at Beiersdorf havde en betydelig personlig interesse i gradvis at forhøje priserne over for ISA France (se nr. 29 og 30), hvilket indirekte måtte føre til, at ISA France i sidste ende ville få mindre spillerum til at foretage paralleleksport. Af dokumenter fra Beiersdorf fremgår nemlig, at Beiersdorf traf disse foranstaltninger efter et krav fra Tipp-Ex og med Tipp-Ex's indforståelse, samt at disse foranstaltninger umiddelbart sigtede på at hindre ISA France i at foretage paralleleksport.

(77) Denne antagelse modsiges heller ikke af, at Beiersdorf under forhandlingerne i forbindelse med forhandleraftalerne havde foreslået at afpasse disse efter bestemmelserne i forordning nr. 67/67/EØF. For det første blev forhandleraftalen først indgået i december 1983, for det andet handlede de deltagende parter ikke under påberåbelse af den salgsaftale, der skulle indgås, men som led i en konkret samordnet praksis mellem Tipp-Ex's indehaver og ledelsen af Beiersdorfs afdeling for tesa-produkter.

(78) Kommissionen underkender naturligvis ikke, at Beiersdorfs ansvar for iværksættelsen af konkurrencebegrænsningerne i væsentlig grad reduceres som følge af, at denne virksomhed blot gav efter for pression fra Tipp-Ex.

Af denne årsag er Kommissionen af den opfattelse, at den bøde, der bør pålægges Beiersdorf, skal være væsentlig lavere end den, der pålægges Tipp-Ex.

(79) Kommissionen agter derimod ikke at pålægge de øvrige eneforhandlere bøder. Det drejer sig her om mindre virksomheder, som kun delvis og modstræbende og udelukkende under betydeligt pres har tilsluttet sig den af Tipp-Ex fulgte politik. I betragtning af Tipp-Ex's resolutte bestræbelser på at bekæmpe parallelhandel havde disse virksomheder

konkret grund til at befrygte, at Tipp-Ex, såfremt de ikke samarbejdede, ville trække eneforhandlingsrettighederne tilbage, hvilket også skete for, så vidt angår (. . .). Desuden har det, ud over den generelle indforståelse med den af Tipp-Ex fulgte politik, ikke kunnet fastslås, at disse eneforhandlere konkret skulle have samarbejdet med Tipp-Ex om undladelsen af at levere til de to klagere —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Aftalerne og den samordnede praksis mellem Tipp-Ex på den ene side og eneforhandlerne Beiersdorf, Burotex, (. . .), Esveha-Rijam og Tipp-Ex (Leslie McLean) på den anden side om undladelse af at levere til kunder, som videresælger aftalevarerne i andre medlemsstater, udgør en overtrædelse af EØF-Traktatens artikel 85, stk. 1.

Artikel 2

De pågældende virksomheder bringer omgående de i artikel 1 omhandlede overtrædelser til ophør i det omfang, de endnu finder sted, og undlader at træffe foranstaltninger, med samme formål eller virkninger.

Artikel 3

Fritagelse i henhold til EØF-Traktatens artikel 85, stk. 3, for den standardforhandleraftale, der blev anmeldt den 7. marts 1985, afslås.

Artikel 4

Nedennævnte virksomheder pålægges følgende bøder:

— Tipp-Ex Vertrieb GmbH & Co KG: en bøde på 400 000 ECU,

— Beiersdorf AG: en bøde på 10 000 ECU.

Disse bøder skal inden tre måneder efter meddelelsen af denne beslutning indbetales på nedennævnte konti tilhørende Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber:

a) Konto Nr. 262.00.64910 Sal. Oppenheim & Cie, Untersachsenhausen 4 D-5000 Köln; Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Bruxelles — ECU, (ved betaling i ECU);

b) Konto Nr. 260.00.64910 Sal. Oppenheim & Cie, Untersachsenhausen 4 D-5000 Köln; (ved betaling i DM).

Bøden bærer automatisk rente fra udløbet af ovennævnte frist til den sats, der anvendes af Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde for dennes transaktioner i ECU, og som var gældende den første arbejdsdag i den måned, hvor denne beslutning er vedtaget, med tillæg af tre og et halvt points, det vil sige 10 %.

Sker betalingen i nævnte virksomheders nationale valuta, omregnes beløbet efter den gældende kurs på dagen forud for indbetalingen.

Artikel 5

Denne beslutning er rettet til:

1. Tipp-Ex Vertrieb GmbH & Co KG,
   Eschborner Landstraße 135,
   D-6000 Frankfurt/M. 94;
2. Beiersdorf AG,
   Unnastraße 48,
   D-2000 Hamburg 20;
3. Burotex SA
   Tollaan / Av. du Péage 65,
   B-1940 St. Stevens — Woluwe;
4. Esveha-Rijam BV
   NL-2400 AE Alphen a/d Rijn;
5. Tipp-Ex (Leslie McLean) Limited,
   5, Crawley Hill,
   GB-Camberley-Surrey GU 15 2DD.

Denne beslutning kan tvangsfuldbyrdes i henhold til EØF-Traktatens artikel 192.

Udfærdiget i Bruxelles, den 10. juli 1987.

På Kommissionens vegne

Peter SUTHERLAND

Medlem af Kommissionen